KONGELIG NORSK BÅTFORBUND (KNBF)

BÅTLIVSUNDERSØKELSEN FRITIDSBÅTLIVET I NORGE 2023

- Omfang og deltagelse
- Bruk, kostnader og verdiskapning
- Sjøsikkerhet, lover og regler
- Miljø og klima

KYSTVERKET

Sjøfartsdirektoratet
Norwegian Maritime Authority

K·N·B·F
BÅTFORBUNDET

Forsidefoto: Eline Bjørmark

Foto: iStockphoto

FORMÅL

Denne faktafolderen er et sammendrag av Båtlivsundersøkelsen 2023, inkludert endringer fra forrige undersøkelser i 2012 og 2018. Formålet er å fremskaffe fakta om fritidsbåtlivet i Norge.

BÅT - NORGE

NORGE ER ET STORT BÅTLAND

Norge har en kyst som i geografisk utstrekning er sammenlignbar med hele fastlands-Europa. Det gjør at det nødvendigvis må bli store forskjeller på båtliv på Vestlandet, Nord-Norge og på Østlandet. For å undersøke forskjellene, samt de samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser ved bruk av fritidsbåt, har Kongelig Norsk Båtforbund (KNBF) i samarbeid med andre, tatt initiativet til en ny stor undersøkelse av båtlivet. Nå har vi fått tall på bordet om norsk båtliv 2023.

BRA GEOGRAFI FOR BÅTLIV

Norge har en lang kyst og unik skjærgård. Ifølge Statens Kartverk sine opptellinger er størrelsene som følger:

- 356 kommuner i Norge har kystlinje
- Kystlinje for fastland (med fjorder og bukter) er 28 953 km
- Kystlinje for øyer er 71 963 km
- Total kystlinje er 100 915 km, som betyr 20 meter strandsone per innbygger
- Vi har 239 057 øyer (definisjon er minst 10 kvadratmeter land) og 81 192 skjær

Med denne geografien er det ikke vanskelig å tenke seg at et omfattende fritidsbåtlivet betyr mye for befolkningen, for regioner og for forretningslivet. Dette dokumenteres i denne store norske båtundersøkelsen.

BÅT-NORGE I VERDEN

Nordmenn har svært lange tradisjoner på bruk av båt. Fritidsbåt er derimot historisk sett et relativt nytt fenomèn, men bruken av fritidsbåten er ganske lik. Det drives fremdeles med fiske og fangst, og fritidsbåten brukes fremdeles til transport. Det har vært hevdet fra flere hold at Norge har en av verdens største fritidsbåt-flåter i forhold til befolkning.

ANTALL FRITIDSBÅTER

HVOR MANGE FRITIDSBÅTER FINS DET?

Denne store Båtlivsundersøkelsen 2023 viser at det finnes en eller flere fritidsbåter i mer enn 26 % av norske hjem der det bor personer i alderen 18-74 år. Tettheten av båter er størst i Sør- og Vestlandet der flere enhver tredje husstand har båt og lavest i Oslo og Viken der nesten en av fire kan skilte med båt. Samlet sett er det 617 000 norske husstander som eier fritidsbåt!

Totalt finnes det 1 067 000 fritidsbåter i Norge fordelt på disse husstandene. Det er en økning på ca. 150 000 båter fra første måling i 2012 og 120 000 flere enn forrige måling i 2018. Den klart mest vanlige båttypen er **motorbåt uten overnattingsmulighet** og antallet her har økt siden sist og utgjør nå ca. 452 000 båter. Det er også verd å nevne at antall **kano/kajakker** har mer en tredoblet seg på 6 år og utgjør nå ca. 270 000.

BÅTTYPE	ANTALL 2012	ANTALL 2018	ANTALL 2022
Kano, kajakk	80 000	170 000	269 980
Jolle, robåt uten motor	152 000	165 000	146 149
Vannscooter	Tall ukjent	10 000	16 486
Motorbåt uten overnattingsmulighet	291 000	402 000	451 849
Motorbåt med overnattingsmulighet	176 000	161 000	135 292
Seilbåt uten overnattingsmulighet	17 000	13 000	16 934
Seilbåt med overnattingsmulighet	35 000	27 000	30 530
SUM	**750 100**	**948 000**	**1 067 220**

Foto: iStockphoto

BYGGEMATERIALE

Fra undersøkelsen i 2018 vet vi at plast eller glassfiber er det vanligste materialet i båtparken. Blant hovedbåtene er det hele 81 % som er bygget i slikt materiale, mens 9 % av båtene er bygget i tre, og 6 % av båtene er i aluminium.

MOTORISERING

Mer enn halvparten av hovedbåtene har utenbords motor, mens drøyt 1 av 4 har innenbords motor. Mer enn 40 % har motor som yter 100 hk eller mer, og 22 % har en maks hastighet på 30 knop eller mer.

BÅTENES VERDI

Verdien på husstandens hovedbåt varierer sterkt med type båt. Tabellen under viser fordeling av anslått verdi ved sesongstart 2012, 2018 og 2023 per båttype.

BÅTTYPE	ANTALL 2012	ANTALL 2018	ANTALL 2022
Kano, kajakk	6 800	10 000	9 875
Jolle, robåt uten motor	8 100	8 300	11 859
Motorbåt uten overnattingsmulighet	89 000	79 000	118 922
Motorbåt med overnattingsmulighet	250 000	302 000	354 441
Seilbåt uten overnattingsmulighet	49 000	37 000	114 457
Seilbåt med overnattingsmulighet	368 000	399 000	426 438

HVEM DELTAR I BÅTLIVET?

2,3 (1,7/2,3) millioner nordmenn har vært på sjøen i en fritidsbåt i løpet av 2023, de aller fleste på mer enn en tur. Båtlivet er stabilt, favner mennesker i alle aldre og i alle lag av samfunnet. (Tall i parentes = 2012/2018).

HVORDAN BRUKES BÅTENE?

Av landets samlede fritidsbåtpark ble 81,5 % (86/83 %) av båtene benyttet i løpet av sesongen 2022. Disse båtene ble benyttet i gjennomsnitt 27 (34/28) dager hver. Dette gir i alt 13,5 (15/16) millioner bruksdager i løpet av 2022. Ikke unaturlig er det juli med fellesferie og sommertemperatur som representerer høysesongen. Om lag 30 % (31/30 %) av bruksdagene fant sted i juli. Juni og august står for noe over 20 % av brukstilfellene hver.

Dags- og ettermiddagsturer er aller vanligste bruksform, og 7 av 10 (3 av 4) oppgir at det er dette de vanligvis benytter fritidsbåten til. 6 av 10 oppgir dessuten at båten benyttes til fisketurer. Også helgeturer med overnatting er relativt vanlig, da 1 av 6 oppgir slik bruk. 1 av 10 benytter båten til ferieturer.

Det finnes i alt om lag 147 000 (210 000 / 190 000) båter med overnattingsmuligheter i Norge. Båter med overnattings-muligheter representerer mer enn 1,7 millioner overnattinger. Hver av båtene med slik mulighet ble benyttet til 10 (7/9) overnattinger i gjennomsnitt.

Båtlivet er sterkt forbundet med mange positive assosiasjoner. Naturopplevelse og friluftsliv er sterke drivkrefter sammen med frihetsfølelse og sosialt samvær på sjøen. Fred og ro er også viktig for svært mange. Disse forholdene ble identifisert som 'viktig' av 70 % eller mer av de spurte.

BRUKSOMRÅDER FOR NORSKE FRITIDSBÅTER

	TOTALT 2012	TOTALT 2018	TOTALT 2022
Dag-/ettermiddagsturer	75%	70%	75%
Fisketurer	64%	63%	60%
Helgeturer med overnatting	19%	17%	17%
Transport til hytte, restaurantbesøk, butikker	12%	16%	15%
Vannsport	9%	12%	11%
Ferieturer	17%	11%	11%
Annet	4%	3%	4%
Dykkerturer	3%	3%	3%
Utleie	1%	1%	1%

BÅTTURISME

Med båtturisme tenker man som oftest på å reise til et annet land, men man kan også være turist i eget land, særlig med så lang kystlinje som Norge. Etter hvert som båtene blir større og mer komfortable, er lengre turer innen rekkevidde. Tilreisende båtturister fra utlandet er det ikke mange av, men antallet øker for hvert år. Særlig båtturister fra Skandinaviske land og Tyskland er godt synlige på kysten. Hva disse turistene betyr for Norge vet vi lite om foreløpig. Vi vet imitlertid at innelands båtturisme er av stor betydning for de kystkommuner dette gjelder. Båtturisme har et stort potensial langs kysten, men da må en videreføre gode lokale utviklingsprosesser hvor attraktive ferietilbud settes i fokus. I et miljøperspektiv er båtturisme svært interessant sammenliknet med lange og miljøforurensende flyturer til syden. Gode, rimelige og attraktive gjestehavner tiltrekker seg båtturister fra fjern og nær. Dette bør kystkommuner utnytte til det fulle.

Foto: iStockphoto

Foto: iStockphoto

FORBRUK

(BELØP I TUSEN)	2012	2018	2022
Drivstoff	1 323 000	1 522 000	1 732 000
Båtplass inkludert eventuelt vinteropplag	1 102 000	1 125 000	1 622 000
Vedlikehold/service	1 059 000	1 355 000	1 346 000
Forsikring	940 000	954 000	949 000
Til mat/drikke/underholdning/shopping i forbindelse med båtturer og båtferie	937 000	1 125 000	1 023 000
Oppgradering/utstyr/bekledning	624 000	823 000	704 000
Kurs / kompetanseheving		142 000	144 000
Annet			267 000
SUM FORBRUK	**6 252 000**	**7 047 000**	**7 519 000**

Antall dager på tur	15 mill.	16 mill.	13,5mill.
Forbruk per dag i bruk, kr	418	441	548
Bruks dager i sesongen	34	28	27
Sesong kostnader, kr:	14 228	12 358	14 796

BÅTLIVSORGANISASJONER

Det er 2 store landsdekkende paraplyorganisasjoner for båtliv i Norge. Disse har til sammen 520 medlems-foreninger med til sammen 68.000 medlemmer. Kongelig Norsk Båtforbund (KNBF) med sine 43.000 medlemmer er størst, mens Norges Seilforbund (NSF) har 25.000 medlemmer. KNBF er en frivillig interesseorganisasjon for eiere og brukere av fritidsbåt, mens NSF er tilsluttet Norges Idrettsforbund, der noen få driver toppidrett, andre deltar i regattavirksomhet, mens det store flertallet driver turseiling.

Blant personer i husstander med båt oppgir 22,7 % (29,6/23,7) at noen i husstanden er medlem i en båt/seilforening.

BÅTLIV OG MILJØ

13,9 % (9,4/11,3) båteiere rapporterer at en opplevd at vann-miljøet har blitt mer forurenset i løpet av den tiden de har hatt båt, og noen færre mener det motsatte, altså at vannkvaliteten har bedret seg. Det store flertallet 7 av 10 har ikke merket noen forskjell.

Mulighet for å tømme toalettavfall kan være en utfordring. 36 % båteiere svarer at denne situasjonen ikke er tilfreds-stillende. 18 % opplever dette behovet som ivaretatt. 30 % har benyttet tømmestasjon i 2022.

Foto: Endre Solvang

Foto: iStockphoto

BÅTLIV = MARITIMT FRILUFTSLIV

Å være ut i fritidsbåt har for mange nordmenn en betydelig verdi for deres livskvalitet. Båtliv assosieres med verdier som:

- Frihet
- Naturopplevelser
- Rekreasjon
- Folkehelse
- Fysisk aktivitet

Maritimt friluftsliv har andre nyanser og kvaliteter enn landbasert friluftsliv. Viktige aktiviteter er for eksempel fisking, dykking, snorkling, padling, SUP og badeliv.

BÅTLIV OG SIKKERHET

Det omkommer omlag 30 personer i ulykker relatert til fritidsbåtliv hvert år (34 i 2022). Det arbeides aktivt med holdningsskapende tiltak blant alle aktører som er engasjert i maritim fritid og fritidsbåter. I 2019 ble det fra Sjøfartsdirektoratet overlevert "Handlingsplan mot fritidsbåtulykker 2019-2023" til Næringsministeren. Der var målsettingen å halvere antall dødsfall til det halve.

I arbeidet med å redusere antallet alvorlige ulykker peker båteierne selv på mer synlig politi som det viktigste forebyggende tiltaket. I tillegg er skjerpede straffe-reaksjoner ved brudd på lover og regler samt informasjons- og holdningskampanjer viktige tiltak. Lover og regler, er i seg selv både strenge og tydelige nok slik båteierne ser det, det er med andre ord håndhevelsen av dem som er hovedproblemet.

TYPE MARITIM KOMPETANSE	TOTALT 2012	TOTALT 2018	TOTALT 2022
Båtførerprøven	36%	32%	36%
Fritidsbåtskippersertifikat eller tilsvarende (tidligere kystskippereksamen)	5%	5%	4%
Internasjonalt båtførersertifikat (ICC)			3%
Annen formell kompetanse	9%	8%	6%
VHF sertifikat (SRC eller høyere)	12%	11%	10%
Ingen formell kompetanse	50%	57%	52%
Ubesvart/vet ikke	5%	3%	4%

Foto: iStockphoto

Blant de som er ansvarlig for båten i husstanden så er 79 % er enig i at det bør innføres påbud om dødmannsknapp for hurtiggående båter. 79 % er enig i at det bør bli bedre merking av grunner, skjær og leder. 70 % er enig i at man bør ha eget hurtigbåtsertifikat for å føre spesielt hurtige båter og 71 % er enig i at det bør innføres fartsbegrensinger etter mørkets frembrudd. I sum er det i 2023 registrert noe sterke ønsker om strengere reguleringer enn i 2012 og 2018.

Som i 2012 og 2018 så sier 9 av 10 bestemt at det finnes flyteutstyr til alle om bord og 68,1 % sier at **alle om bord** alltid bruker godkjent flyteplagg. Det et en betydelig økning siden 2012, da kun halvparten svarte at flyteplagg alltid var i bruk.

FORSIKRING

57 % av båtene er forsikret, av disse har 31 % båtforsikring med full kasko. Ytterligere 8 % har båtforsikring med delkasko og 8 % kun ansvar. 11 % oppgir at båten forsikret gjennom innboforsikring.

SJØREDNINGSTJENESTEN

Justisdepartementet har ansvaret for redningstjenesten til sjøs i Norge. Redningstjenesten er organisert med to Hovedredningssentraler, en i Stavanger og en i Bodø. Disse to sentralene bruker de ressursene som er tilgjengelige for å berge liv på sjøen. En av de viktigste ressursene man har til rådighet er Redningsselskapets redningsskøyter. Redningsselskapet (RS) er en frivillig, humanitær organisasjon med 53 redningsskøyter

stasjonert rundt kysten med døgnkontinuerlig beredskap. Staten kjøper denne livreddede beredskap av RS. For å skaffe penger til denne beredskapen, utfører RS også kommersielle maritime tjenester. RS driver også sjøvettundervisning for barn og båtkurs for voksne.

CE-MERKING

EU har bestemt at alle produkter som kan være farlig for personer eller miljø, skal produseres etter minimumskrav til sikkerhet. For å vise at produktet er produsert og tilfredsstiller EUs krav til sikkerhet, skal produktet merkes med bokstavene CE. Fritidsbåt er et produkt som skal CE-merkes. CE-merking av fritidsbåter er påbudt fra 6. juni 1998. Alle båter som er satt på markedet etter denne datoen er CE-merket. CE-merket er ikke et kvalitetsstempel, bare en indikasjon på at båten er produsert i henhold til EUs regelverk for produksjon og omsetning av fritidsfartøy, Fritidsbåtdirektivet.

OPPDAG BÅTLIVET

For at nordmenn skal kunne komme seg på sjøen er man avhengig av tre ting; en båt, en båtplass og en parkeringsplass som kan benyttes til opplag om vinteren. Utbygging av marinaer og gjestehavner er tiltak som kan øke aktiviteten på sjøen blant nordmenn. Utbygging av fritidsbåthavner går dessverre ikke i takt med antallet båter, og det har i en periode vært et godt marked for helkommersielle båthavner. Grunnen til at det er vanskelig å etablere båthavner er at strandsonen er fredet. Dette gjør etablering og utvidelse av gode havner for fritidsbåt nesten umulig. KNBF og NORBOAT jobber aktivt med politikere og besluttende organer for å drive igjennom etablering og utvidelse av gode havner. Først når båtplasser er tilgjengelige til en fornuftig pris, vil man få ytterligere fart på båtlivet i Norge.

Foto: iStockphoto

TRENDER

1. AKTIV FRITID OG ØKONOMI

Fritidsbåtlivet ser ut til fortsatt å være i endring og i vekst. Dette dokumenteres ved at det nå er flere båter der ute, reduksjon for noen båttyper og økning for andre. Utviklingen fra første måling i 2011 er at andeler og antall av de mindre båttypene er økende, og spesielt at det de senere årene er blitt solgt flere titalls tusen kajakker (primært) og kanoer. Vi ser videre at antallet motorbåter uten overnattingsmuligheter er økende over tid, og motsatt at antallet motorbåter med overnattingsmuligheter er synkende.

2. DET Å IVARETA EGEN SIKKERHET ER FORTSATT ØKENDE

I tiden mellom den første og andre målingen ble det innført påbud om bruk av flytevest i båter under 8 meter. Måleresultatene fortalte i 2017 at påbudet har virket. Det er fortsatt en positiv utvikling på dette feltet. På et totalnivå blant husholdningene med båt sier nå nesten 7 av 10 at de alltid bruker godkjent flyteplagg. Det er en økning fra litt over halvparten ved første måling i 2011. De flinkeste er i gruppen motorbåt uten overnatting. I denne gruppen er det flest båter, og et økende antall båter og mange båter med stort fartspotensial. Her benytter nå nesten 8 av 10 alltid flyteplagg. I 2011 var det færre enn halvparten i denne gruppen som sa de alltid benyttet dette. Der er kun 1 % i denne gruppen som nå sier at de aldri benytter flyteplagg.

3. ELBÅT

Det er noe på gang her. Det rapporteres fortsatt om en beskjeden andel som benytter el som fremdriftsmiddel, men andelen synes å være økende. I den gruppen som vurderer å kjøpe båt i løpet av de neste 5 årene, er det nesten en av fem som vil vurdere elbåt ved neste båtkjøp. Her synes å være et potensial. De største barrierene er opplevelsen av kort rekkevidde og manglende lade-muligheter der en ferdes. Fart er i mindre grad en barriere. Resultatene i undersøkelsen viser at mulige «drivere» for å kjøpe elbåt blant annet er at de er miljøvennlige og stillegående.

DET VIKTIGE FAKTAGRUNNLAGET

Kunnskap i form av fakta om båtliv er svært viktig for alle som er involvert og fatter beslutninger knyttet til fritidsbåt. KNBF og samarbeidspartnere har utført denne undersøkelsen med hjelp fra staten, organisasjoner og næringsliv. Vi håper at den fortsatt skal kunne gjentas hvert femte år for å skaffe oss de svarene vi trenger for å stake ut kursen for et bedre fritidsbåtliv i fremtiden.

BÅTLIVSUNDERSØKELSEN 2023
– FRITIDSBÅTLIVET I NORGE

KONGELIG NORSK BÅTFORBUND (KNBF) I SAMARBEID MED:

KYSTVERKET

K·N·B·F BÅTFORBUNDET

Sjøfartsdirektoratet
Norwegian Maritime Authority

RS

telenor | kystradio
safety at sea

NORBOAT

Norges Seilforbund

BÅTENS VERDEN

norsk test

Miljø-direktoratet

Tryg

plus

Ryfylke Friluftsråd

Oslofjordens Friluftsråd

KONGELIG NORSK BÅTFORBUND
Frydenbergveien 46C, 0575 Oslo
www.knbf.no